

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a várba küldendők.

Visszapillantás statusgyűlésünkre! és még valami!!

A ki statusgyűlésünknek mult hó 20. és következő napjain történt lefolyását, csak bármennyire is figyelemre méltatta, be kell ismernie, hogy ha valaha akkor ép annak folyamata alatt nyert valósulást azon sarkigazság: »concordia res parvae crescut, discordia maximae dilabuntur.«

Azon 30 pont, melyekben a mult számunkban egész terjedelmében közölt jegyzőkönyv annak határozatait visszatükrözi, azt a legfényesebben igazolja!.. És mi erdélyiek erre kiválóan lehetünk büszkéek akkor, midőn nagyterjedelmű egyházmegegyenkben a catholicismus oly különböző elemek közé van beékelve, s mindennek daczára az érdeklődés legkisebb mérvű csökkenése nélkül, oly nagymérvű és kimagasló ez egyetértés.

A mint a tárgyalások menete igazolja, az ülések épen a világiak éber tevékenysége és élénk részvéte mellett folytak le és pedig minden tekintetben sz. vallásunk elveivel a legszebb öszhangzásban! Egyes fontosabb jeleneteit a tárgyalásoknak volt alkalmunk kiemelni és feltüntetni e lapok hasábjain, az ülések érdemleges voltát pedig ki-ki megítélheti a felvett jegyzőkönyvből, s ezért nem is szándékunk ezuttal azoknak beható taglalásába bocsátkozni, csak általánosságban akarunk ez alkalmal azokon végig tekinteni . . .

Statusgyűlésünk egész folyamata alatt, míg egyrészt a tagtársak véleményeik és nézeteik kifejtésében egymással szemben — mintegy a szeretet parancsa követelményeként — a legnagyobb mérsékletet és higgadtságot tanusították, addig másrészt még legtávolabbról sem érintettek oly tárgyat, nem hangzott el az üléseken oly beszéd, de sőt

egyetlen egy oly szó sem repült el az ajkokról, mely más vallásu honfitársainknak lelkiismereti meggyőződését, egyik vagy másik tekintetbeni nézetét nem hogy sérthette, de még érintette volna is!.. Pedig mind a két tekintetben lett volna terök és alkalmuk, hogy magukat éiragadtatni engedjék. Azonban ezt nem tették, mert a katolikusokat sokkal magasztosabb szempontok vezérlik, mintsem hogy az ily selejtségek hálájára érdemesitenék magukat!

Ha már most statusgyűlésünk ezen magatartásával szemben emlékünke idézzük a közelmultban tartott protestáns gyűlésezéseket, melyekben nemcsak magok a tagok egymás ellen a legélesebb kitérőkre fakadtak, hanem minden ellen a mi katolikus — minden törvényszabta jogosultság ellenére is — támadásokat intézni, sőt a legközelebbi lutheránus gyűlésen még a magyar állam eszméjét felforgatni, a magyar államiságot halomra dönteni törekvő eszméket tartalmazó pánszláv hirlapok tartásával és pártolásával is beszennyezni törekedtek a katolikusokat: ki ne látná be azon — újabb időben — igen sok oldalról hangoztatott vád és gyanúsítás alaptalanságát, mely szerint a katolikusok *igazsáik* megtámadásával szemben tanusított és igen szép eredményekre jogosító telébredésüket bizonyító maguk tartásával a reakció szolgálatába léptek?!.. Ugy hisszük — s megvagyunk győződve, miszerint jogosan — hogy minden józanul gondolkozó honpolgár bármily csekély mérvben méltassa figyelmére e két vallási gyülekezet magatartását és eljárását: nem lehet kétségben azon kérdésre adandó, határozott és igazságos válasz iránt, hogy vajjon a kettő közül melyik ismeri föteladatának a különböző nemzetiségű és vallásu polgárok között az egyetértést fentartani és a magyar nemzet állameszme ápolását terjeszteni?!.. Vonja le

ki ki a következtetést saját meggyőződése szerint, de elfogulatlanul; — azonban mi előre sem habozunk kimondani, hogy az mindenesetre a mi előnyünkre fog szolgálni!

Statusgyűlésünk az igaz csak keblü ügyekkel foglalkozott, de messze elágazásuknál fogva ezek is sok oly dologgal voltak összefüggésben, melyek — ha nem lebegett volna kalauz gyanánt a béke és egyetértés őrszelleme a kedélyek hangulata fölött — mindenesetre csakis a keserűséget és gyűlöletet keltő torzsalkodás hálátlan körébe vonták volna! . .

Elmellőzzük itt annak felemlítését, hogy az alapjaink természetét vizsgáló bizottság — részrehajlatlan és csak is az igazság mindent felderítő hatalmának hódoló — előadóinak — czáfolatot és ellenkezést végképen kizáró — jelentéseik daczára is, protestáns atyánkfiai csaknem minden conventjükben azoknak kath. jellegét ignorálják, sőt egyenesen tagadják; — nem említjük, hogy bennünket különösen erdélyieket mennyire sértő és negligáló szakaszokat tartalmazott a középtanodai törvényjavaslat akkor, midőn más vallásfelekezeteket, „*nevezetesen a protestánsokat*“ annyira elismerésben, hogy ne mondjuk kegyben részesített.

De nem hagyhatjuk még sem figyelmünkön kívül azon szomorú jelenséget, hogy épen az akadémia aegise alatt megjelenő folyóiratokban kath. autonómiát nem ismerő nyilatkozatok terjesztetnek. Hisz statusgyűlésünk erre a legfényesebb czáfolat!

Már ha semmi más nem . . . ez is elég okul szolgáltatót volna arra, hogy statusunk az ilyes hangzatos, de üres és pusztán szemet kápráztató nyilatkozatokra *erélyes és lesújtó* úgy mint *megsemmisítő* visszautasítással feleljen! De mindezek mellett statusunk bebizonyította azt, hogy mindenben és mindenütt a legszebb egyetértést akarja az állammal, mint szintén a legjobb megférést a különböző vallásfelekezetű honpolgárokkal!

A catholicismus világra szóló munkálkodásának főrugóit mindig e kettős tényező képezte: egyetértés felfelé és békés megférés lefelé. Ezt tündöklően visszazargogta statusgyűlésünk működése s ép ezért alapos a reményünk, hogy az továbbra is áldást hoz munkásságára. De fokozza ezen reményünket kiválóan az, hogy Erdély tekintélyes világi katolikusait volt szerencsénk látni, miként tömörülnek ügyünk hathatósabb védelmére! És ez jó jel! . . mert csak vállvetve nyerhet a jogfosztás ellen egy-

házunk alkalmas oltalmat, csak így küzdheti ki teljes és valódi szabadságát!

Balogh Ignác.

A katolikus tanulmányi alap.

Dr. Apáthy István.

indokolt jogi véleménye ez alap katolikus jogi természetéről, melyet f. hó 20-án terjesztett a képviselőháznak az alapok és alapítványok jogi természetének megvizsgálására kiküldött bizottsága elé.

A mult országgyűlés által a magyar királyi vallás-és közoktatási miniszter kezelt és felügyelete alatt álló alapítványok és alapítványi alapok, jogi természetének megvizsgálására kiküldött bizottságnak, 1880. évi november 15-én kelt meghagyásához képest, szerencsém volt 1881. évi január 12-én kelt jelentésemben, feltüntetni azon tényeket és azon jogi momentumokat, melyek a tanulmányi alap jogi természetének megbirálásánál, irányadóul szolgálhatnak és kell, hogy irányadóul szolgáljanak. Midőn ezt tettem, a nyert meghagyásban foglalt intenciónak megfelelően, feladatomban kellett tekintenem egyuttal levonni azon következtetéseket, melyeket az általam feltüntetett tényekből és jogi momentumokból, természetesen levonni lehetett. Magára a tanulmányi alap jogi természetének kérdésére nézve akkor véleményt nem mondtam. Erre sem utasításom, sem megbízatásom nem volt.

Kiegészítéseiül jelzett feladatomban, a képviselőház által újabban kiküldött bizottság, f. é. okt. hó 20-án kelt határozatával kötelezőgémme tette, a tanulmányi alap természetére nézve, indokolt jogi véleményt szerkeszteni s ekként a bizottság tanácskozásainak concret substratumot szolgáltatni.

Miután 1881. évi jelentésemben, a tanulmányi alap jogi természetének megbirálására szolgáló tények és jogi momentumok feltüntetése mellett, egyuttal az azokból természetesen levonható következtetéseket is jeleztem, — önként következik, hogy az anyagot a jelenlegi feladatom megoldásához, kiválóan a kérdéses jelentésben feltüntetett tényekből és jogi momentumokból kellett merítenem. Nem lévén ez által kizárva az, hogy egyrészlől a kellő kiegészítés végett ott, a hol ez szükségesnek mutatkozik, újabb tényeket is figyelembe vehessek; hogy továbbá másrészlől reflectálhassak azon ellenvetésekre, melyek tekintettel a szönyegen levő kérdés előzményeire, jogi véleményeim ellen, előreláthatólag tétetni fognak, vagy esetleg tétethetők.

Ha a tanulmányi alap eredetét, az ezen alapot képező javak tekintetében a XVI. század óta történt intézkedéseket és ezen javaknak a mai napig terjedő tényleges felhasználását és kezelését tekintjük, azon meggyőződésre kell jutnunk, hogy a tanulmányi alapot képező javak jogi természetük szerint felekezeti, és pedig katolikus alapnak tekintendők: és hogy azok úgy, a mint az eddig is történt, csakis katolikus oktatási czölökre fordíthatók.

Ez lévén egyéni meggyőződésem is, a nyert meghagyásnak az által vélek megfelelően, ha ezen meggyőződésem igazolását, korlátolt tehetségeimhez képest megkísértem. És mert meggyőződésem a tanulmányi alapot ké-

pező javak eredetével; az azok tekintetében a XVI. század óta történt intézkedésekkel; és végre a szóban levő alapnak tényleges felhasználásával és kezelésével vélem igazolhatni, — alábbi fejtegetésem tárgyát, a most érintett három momentum közelebbi megvilágítása képezzend.

1.

Többször érintett jelentésemben szerencsém volt már kimutatni, hogy azon vagyonsoportok, a melyekből a mai tanulmányi alap keletkezett, ezen alap létesítéseig, minden kétségen felül katholikus egyházi czélokra szolgáltak. A tanulmányi alap ugyanis keletkezett egyrésztől a Jezus-társaság feloszlatása után bevont tőkékből, házakból, épületekből, polgári földterületekből, gazdasági felszerelésekből s egyéb ingó vagyomból alakult pénzürtékeknek azon részéből, melyet Mária Terézia királynő tulajdoni joggal a tanulmányi alapra ruházott; másrésztől azon ingatlan javakból, melyek a jezsuita-rend eltörlésével ugyancsak Mária-Terézia királynőnek 1780-ik évi márczius 25-én kelt adományozása folytán közvetlenül, vagy a királyi kinstárral kötött jószágcsere következtében, a tanulmányi alap birtokába átmentek. E két csoport kiegészítését képezik ugy az elvesztett urbériség után kiutaványozott földterhermentesítési kötvények, mint a szőlődezmaváltsági papírok. Ha ezen javak eredetét vizsgáljuk, azt találjuk, hogy azoknak azon része, mely a jezsuitáknak adományoztatott és ezeknek megszüntetése után a tanulmányi alapnak engedtetett át, ezen átengedés idejéig, kizárólag katholikus egyházi czélokra szolgált. Kétségtelen és senki által kétségbe nem vont tény ugyanis az, hogy a szóban levő javak, mielőtt azok a jezsuiták birtokába kerültek, prépostságok, apátságok és zárdák, jelesen a turóczyi és mizslei prépostságok, a szegszárdi, lébenyi, veszprémvölgyi, pormói és szkalkai apátságok, a mentőkői, hrabkói és a Krisztus testéről nevezett zárdák birtokában voltak. Hogy pedig a most említett prépostságok, apátságok és zárdák katholikus intézmények voltak, azt ép oly kevéssé szükséges bizonyítani, mint azt, hogy a szóban levő javak a most említett intézmények birtokában, egyedül és kizárólag katholikus czélokra szolgáltak. De katholikus czélokra szolgáltak a kérdéses javak akkor és azután is, a mikor és a miután a jezsuitáknak a birtokába kerültek. Hogy a jezsuitarend meghonosítása és javakkal ellátása katholikus egyházi czélból történt, azt minden kétségen felül igazolja I. Rudolphnak 1586. május 19-ikén kelt és a turóczyi prépostságra vonatkozó adománylevele, melyben a király előrebocsátva a katholika vallás hanyatlását és az eretnekség terjedését, ennek okát azon körülményben találja, hogy a kath. iskolák, a melyekben az ifjuság a papságra neveltethetnék, az igazi és régi isteni tiszteleltre taníthatatnék, részint megfogytak, részint a szükséges fentartási alap hiányában, nem kellően látogattnak. Hogy tehát az ifjuságnak mód és alkalom nyujtásék arra, hogy a katholika vallást művelhesse és a tudományokat elsajátíthassa, — a király a jezsuita rendnek Magyarországra behozatalát és annak a részére collegium alapítását határozta el; e végből a nevezett rendnek a turóczyi prépostságot adományozván. A tanulmányi alap keletkezését tekintve, nem szenvedhet tehát semmi kétséget

sem az, hogy a szóban levő alapot képező vagyonsoportoknak azon része, mely a jezsuitáktól elvett javakból áll, a tanulmányi alap létezéséig, katholikus egyházi czélokra szolgált.

A tanulmányi alap keletkezéséből levont ezen következtetésem nem gyengítheti meg és annak bizonyító erejét nem alterálhatja azon körülmény, hogy a jezsuitáktól elvett és a tanulmányi alapnak átengedett javak közt olyanok is voltak, melyeket a jezsuiták a birtokszerzést tiltó törvények ellenére szereztek; mert egyrésztől M. Terézia királynő a jezsuiták javait, tekintet nélkül arra, hogy miként jutottak a nevezett rend birtokába, adományozta az alapnak; tehát ezen javaknak az öt megillető királyi jognál fogva a tanulmányi alapot képező többi javakkal egyenlő természetüekké alakította át, — atque majorem illorum partem hoc potissimum fundamento supramentionato abolitae Societatis, Religioso Ordini per Praedecessores Nostros Reges Hungariae, aut saltem cum eorum consensu, cum onere providendarum Publicarum Scholarum collata esse, ideo generatim omnia Bona Mobilia, et immobilia per nunc dictum abolitum Religiosum Ordinem Societatis Jesu, seu praevia ratione, seu alio etiam quocumque modo acquisita, et possessa, atque ad Nostram Dispositionem devoluta quaeve a quibusvis piis Foundationibus, et Ecclesiarum Dotibus suo modo sequestratis, ac penes peculiare Fundationales Literas extraditis, remanserunt; — mert továbbá másrésztől a királynő haározottan kijelentette, hogy miután a tanulmányi alap tényleg olyan jószágokat is bír, melyek világi jellegűek, és ekként a papokat a fekvő birtok vételetől eltiltó törvények szerint a Jézus-társaság által királyi jóváhagyás nélkül megszerezhetők nem voltak, — mindezek, ugy a hasontermészetű javak, melyek a jelen adománylevél keretében foglaltatnak, örök joggal a tanulmányi alap tulajdonát egészítendik ugyan ki; ha azonban az ilyen ingatlanok a korona által jellegükhöz képest vagy megtartatnának, vagy pedig nemesi családoknak ajándékozatnának, az azokból, a vegyes adomány természeténél fogva, befolyó vételi és beruházási árak mindenkor a tanulmányi alapot illetendik. — De nem képezhet komoly ellenvetést, és az általam felállított tételt nem erőltetheti meg azon körülmény sem, hogy az elpusztult apátságok, zárdák és káptalanok után a fejedelemre szállott javak közül némelyek magánosok kezeibe kerültek; vagy az ország királyai által, egyes esetekben, magánosoknak adományoztatnak. Nem képezhet e körülmény komoly ellenvetést azért, mert az ország rendei az ilyen birtokbavételt ép oly kevéssé ismerték el érvényeseknek, mint azon adományozásokat, melyek az ország fejedelmei által, az érintett irányban történtek. Igazolja ezt egyebek közt, az 1548. VIII. t. cz., mely szerint a karok és rendek kéri a királyt, hogy az egyházi javak, melyek világi kezekben vannak, visszavétesse, és az egyházi főuraknak visszaadassanak a végből, hogy ezek az előbbeni cikkben érintett kötelességeiknek megfelelhessenek; az üresedésben levő javak pedig, a király által, alkalmas személyeknek adományoztassanak. Továbbá az 1550. XVII. t. cz. Ut autem Episcopi ipsi, et eorum Ministri, Archi-Diaconi, Plebani, et id genus alii,

rite possint exercere officium suum, omnis querelae, vel tergiversationis recasione submota, videtur aequum, et justum esse, ut juxta benignam adhortationem Regiae Majestatis. decimae et alii proventus bonaque Ecclesiarum, his, ad quos spectant, interge de omnibus reddantur. Neque in eas, partemve earum, invitis Dominis, se quisquam ingerat. §. I. Supplicanteque Ordines et Status Regni Sacrae Regiae Majestati, dignetur bona, et proventus Ecclesiarum quae adhuc sunt sub inscriptione apud non mellos Saeculares, tam Hungaros, quam externos quoscunque, clementer liberare; et Praelatis, Ecclesiisque, ad quos ab antiquo spectans, reddere. Et eos, apud quos hujusmodi bona, vel redditus Ecclesiastici inscripti sunt; aliunde contentos fieri curare: Quemadmodum ipsa Majestas-Sua, pro rerum ac temporum ratione, sese procenter tractaturam, pro eorum liberatione, obtulit. Végre I. Ferdinand királynak 1560 ban kelt XIX. decretuma, melynek 7. §-a a következő intézkedést tartalmazza: Quod universa Bona Ecclesiastica (exceptis iis, que ad Scholas intertenendas applicavimus, et dedimus) quocunque nomine censeantur, sive ea sint Capituli, sive Abbatum, sive Praepositorum, Canonicorum, Priorum, Eremitarum, Carthusianorum, et aliorum Fratrum, Monialium, Capellarum, et aliorum beneficiatorum Ecclesiasticorum sive Dominationi nostrae Regale, sive Praelatorum subjectione, que scilicet Nos ante praesentium emanationem quocunque nomine, cuicunque homini saeculari contulissimus, et Donassemus, (quam Nos Donationem, ex nime revocamus cassamus, et nullius roboris esse, vigore praesentis hujus liberationis nostrae, pronunciamus) De manibus eorundem hominum saecularium quorumcunque, et ejuscunque sin status, et conditionis; statim, et defacio occupentur; atque iis, quorum ipsa Beneficia sunt, qui vivunt, restituantur. — Végre nem tekinthető komoly ellenvetésnek az sem, hogy az egyházi intézmények, melyeknek birtokában a tanulmányi alapot képező javak voltak, hazánk törvényei szerint ingatlan tulajdont nem szerezhettek; és hogy a nekik adományozott javakat, csak haszonvételül és meghatározott célra kapták. Ha állana ezen ellenvetés, akkor a szóban levő javakat a tanulmányi alap sem bírhatná tulajdonul; a mit pedig eddigelé senkinek sem jutott eszébe állítani. De nem állhat meg az érintett ellenvetés azért sem, mert miként ezt 1881. január 12-én kelt jelentésemben kiemelni szerencsém volt, a jezsuiták a nekik adományozott javakat ép úgy, mind jogelődek, a zárdák, a prépostságok és az apátságok, a királyi adománylevelek kétségtelen és félre nem magyarázható tartalma szerint, ugyanazon jogokkal nyerték, a melyeket a királyi adománylevelek, az adományosnak adtak. A különbség a világi és az egyházi adományok közt abban állott, hogy egyrésztől az utóbbiakat a királyok summo jure patronatus adták; hogy továbbá másrésztől királyaink, a koronára visszaszállott világi adományjavakat, szabadon és bárkinek conferálhatták; ellenben a koronára visszaszállott egyházi javakat, csakis egyházi intézményeknek és egyházi célokra adományozhatták. (I. Rész. XIX. C. 3. §.)

(Folytatása következik.)

A véderőről szóló 1868-ik XL. törvényczikknek

az 1882-ik XXXIX. törvényczikk által való módosítása a papjelölteket és tanítókat illetőleg.*)

(Folyt. és vége.)

II. A tanítókat illetőleg. Az 1868-ik XL. t. cz. 27. § e helyett érvényes az 1882-ik XXXIX-ik t. cz. 6. §-e, melynek szövege következő:

A népoktatási tanintézetek és ezek között a népiskolák, polgári és tanítóképző intézetek tanítójelöltjei és az ezen népoktatási tanintézeteknél alkalmazott tanítók, a hadseregben (haditengerészetben) vagy honvédségben állományba vételök (október 1-ső napja) után, a népoktatást, illetőleg a gazdaság kezelését legkevésbé akadályozó időszakban, nyolcz hét alatt katonailag kiképezendők, azután szabadságolandók, és béke idejében ezen felül csak a tartalékbeli vagy honvédségi időszaki fegyver gyakorlatban való részvételre kötelezendők.

A nép- és polgári iskolai tanítók sorában mutatkozó vagy beállható hiány ideje alatt a tanítóképezdéknek hadköteles korban álló növendékei, a kik a rájuk nézve illetékes sorozójárársbeli rendszer unjonczállítás napján, a melyre fel vannak hívva, valamely elemi tanítóképezde két utolsó évfolyamának egyikét hallgatják, és tanulmányaikban nem önhibájuk miatt lett megkésésüket igazolják, a hadseregbe vagy a honvédségbe lett besoroztatásuk esetére tanulmányaik befejezetése céljából, de mozgósítás alkalmával lehető behivatásuk fentartása mellett, szabadságra bocsátandók.

Ezek azután, ha tanítóképezdei tanulmányaikat szabályszerű előmenetel mellett, és jó eredménnyel befejezik, és állandóan rendszeresített nép- és polgári iskolai, tanítói állást nyernek, véglegesen részesítendők ezen törvény kedvezményében.

Azon tanítóképezdei növendékek, a kik az e részbeli igazolványokat nem mutatják be a kellő időben, nemkülönben azon nép- és polgári iskolai tanítójelöltek és nép- és polgári iskolai tanítók, a kik a tanítói pályáról még védkötelezettségök ideje alatt lelépnek, a közös hadsereg kötelékébe tartozásuk tíz évi ideje alatt a mozgósítás esetén teljesített tényleges szolgálat beszámításával, a törvényszabta tényleges szolgálat teljesítésére köteleztetnek; úgy azonban, hogy a tényleges szolgálati idő, a közös hadsereg kötelékébe tartozásuk idején túl ne terjedjen.

Azok, a kik örökösödés utján jutottak valamely mezei gazdaság birtokába, ha ezek rendszeresen ezen gazdaságukban laknak, abban maguk gazdálkodnak s ezen gazdaság földjövédelme elegendő egy öt tagu családnak önálló eltartására, de viszont nem haladja túl ezen jövédelemnek négyszeres mennyiségét — azon esetben, ha sorsszámuk és korosztályuk szerint az unjonczjutalékba jutnak — a hadseregbeili szolgálati kötelezettség tartalmára a póttartalékba helyezendők át, és ennek jutalékába számítandók be, ha pedig sorsszámukhoz képest a honvédségbe jutnak, a gazdaság kezelé-

*) L. a Közm. 46 sz.

sét legkevésbé akadályozó időszakban nyolcz hét alatt katonailag kiképezendők, azután szabadságolandók és béke idejében szolgálattételre többé be nem hívhatók

Az idézett t. cz. 31 §-a helyett 7 §.

A rendes ujonczállítás, az álló hadsereg (haditengerészet) s a póttartalék s a honvédség részére, évenként a márczius 1-től aprilis végeig terjedő időszak alatt fogantatosittatik.

Miniszteri utasítás a fennebbi §-hoz.

1. A jelen törvény 6-ik szakasza 1-ső bekezdése alapján való szabadságolásra, a népoktatási tanintézetek és ezek között a népiskolák, polgári iskolák és tanítóképző intézetek azon tanítójelöltjei és az ezen népoktatási tanintézeteknél alkalmazott azon tanítók bírnak igényvel, akik vagy már azon rendes sorozás idejében, a melyre megjelenni tartoznak, vagy állományba vételök idejében (október 1-ső napja) a tanítói pályán működnek.

2. Ezen igényök igazolása végett, kötelesek folyamodványaikhoz az alább megnevezett bizonyítványokat mellékelni, nevezetesen:

A) a népiskolák és polgári iskolák tanítójelöltjei:

a) az elemi, illetőleg polgári iskolai tanítóképző intézet utolsó évfolyamának legalább kielégítő eredményvel lett elvégzéséről szóló bizonyítványt és

b) az iskolai hatóságnak arról szóló bizonyítványát, hogy valamely nyilvános elemi, illetőleg polgári iskolánál a tanítás terén működnek;

B) az elemi népiskolák tanítói:

a) az A) a) alatt említett bizonyítványt; azonban, tekintettel a tanítók sorában mutatkozó és előreláthatólag még néhány évig tartó nagy hiányra, ily bizonyítvány melléklése tőlük, egyelőre nem követelendő;

b) az iskolai hatóság által hitelesen kiállított okiratot, mely szerint valamely állandóan rendszeresített tanítói állomást akár ideiglenesen, akár véglegesen nyertek;

c) a polgári iskolák és a tanítóképző intézetek tanítói (tanárai) a kinevezési okiratot.

3. A nép- és polgári iskolai tanítók sorában mutatkozó, vagy beállható hiány ideje alatt, a tanulmányok befejezhetése céljából leendő szabadságoltatásra, a jelen törvény 6-ik szakasza 2-ik bekezdésében foglalt feltételek és megszorítások mellett, a tanítóképezdéknek azon besorozott növendékei bírnak igényvel, a kik valamely elemi tanítóképzőintézet két utolsó évfolyamának egyikét hallgatják vagy tanulmányaikat valamely polgári iskolai tanítóképezdében és pedig ennek bármelyik évfolyamában folytatják, és ha mindkét esetben az illető évfolyamok hallgatását, az elemi tanítóképezde utolsóelőtti évfolyamának hallgatói pedig még azt is igazolják, hogy tanulmányaikban nem önhibájuk miatt késtek meg.

Ezen védkötelesek a jelen törvény 6-ik szakasza, 1-ső bekezdésének kedvezményében, véglegesen azon év december 31-vel, a melyben tanulmányukat szabályszerű előmenetel mellett, jó eredménnyel be kellene fejezniök, és pedig azon esetben részesítendők, ha ezen

időpontig a jelen fejezet 2-ik pontjában előirt igazolványokat bemutatják.

4. Az ezen fejezet 1. és 3. pontjában foglalt igények tekintetében a VII-ik fejezet 4-ik pontjában említett hatóságok illetékesek a határozat hozatalra.

5. Az ezen kedvezményben véglegesen részesített védkötelesek, mindaddig, amíg szolgálati kötelezettségek tart, a hadkiegészítési kerület, illetőleg a honvédszállalj parancsnoksága előtt, évenként tartoznak igazolni igényök fenállását.

A jelen törvény 6-ik szakaszának 4-ik bekezdésében említett esetekben, továbbá, ha a tanítójelöltök (lásd ezen fejezet 2. pontjának A) bekezdését) tanulmányaik befejezése után 2 év alatt valamely állandóan rendszeresített tanítói állásra lett alkalmaztatásukat igazolni nem képesek; vagy végre, ha az igény további fenállását a hadkiegészítési kerület, illetőleg a honvédszállalj parancsnokságának, — a melyek e tekintetben a politikai hatóságot keresik meg — ismételt felszólítása folytán, kellő mentség nélkül, igazolni elmulasztják: az addig élvezett kedvezmény megszüntnek tekintendő, és az illetők, a mennyiben törvényszerű tényleges szolgálati kötelezettségeknek még eleget nem tettek volna, ezen szolgálatra behívandók.

A kedvezmény megszűnésének kimondásánál követendő eljárás, valamint az egy évi önkénytesi kedvezmény iránt netalán emelendő igények tekintetében a VII-ik fejezet 5-ik pontjában foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

Átmeneti intézkedések.

6. Az ezen törvény hatásba lépése előtt besorozott védkötelesek, a mennyiben a törvény 6-ik szakasza 1-ső, 2-ik és 3-ik bekezdéseiben foglalt feltételeknek megfelelnek, kérelmükre, az illető hadkiegészítési kerület, illetőleg a honvédszállalj parancsnoksága által a végleges vagy feltételes szabadságoltatás kedvezményében részesítendők.

Ha e kérelem jogosultnak nem tartatik, a folyamodvány, a VII-ik fejezet 4-ik pontja értelmében, felsőbbfoku eldöntés alá terjesztendő.

T Á R C Z A.

B u c s u z á s.

Isten véled, ha már végkép szakasztasz!

Isten véled! ha megveted,

— A mely mindig igaz, baráti hévvel

Ölelte szived — szívemet.

Isten véled, kivel befuttam életem!

Örömtelt, játszi, gondtalan

Gyermek-korának üde, rózsás kertjét!

Fogadd baráti végszavam!

Fáj nekem, fáj! mélyen és nagyon; mert

Mi más lehetne fájlalóbb,

Mint válni attól, a kibem baráti
Szívem mindeddig bizhatott?!

S a kit bizalmam egykor, árva lelke
Titkának szentelt csarnokába
Karján hozott, nem is gyanítva, — sejtve,
Hogy végül majd ez lesz a hála!!

Miért tévedt ezt, meg nem foghatom, mért?
S miért sebzéd meg e kebelt,
A mely irántad mindig hő, — baráti
Legtisztább érzetet nevelt?!

Isten véled! ha már végkép, örökre
Szakasznai ohajtasz velem!! . . .
Isten véled! s a megválás fejében
Fogadd baráti jobb kezem?!

Istvánffy Gyula.

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle.** Itthon *A képviselőház nov. 30-án* ünnepies díszben ragyogott; ekkor választott meg ugyanis az alsó- és felsőház elegendő ülésében gf. Festetics György volt koronaőr helyébe, ki főudvarmesterré neveztetett ki, ősi szokás szerint az új koronaőr. Az összes főrendek és képviselők e díszes állásra közfelkiáltással **Szlávy Józsefet** választotta meg, kit ő Felsőháza is a négy jelölt között első helyen említett meg. — *A Lembergben elfogott szocialisták* első kihallgatása a rendőrséget egy titkos társaság nyomára vezette. — *A hadsereg reformja* az osztrák honvédség teljes átalakítását is maga után vonja. A honvédelmi miniszter már is foglalkozik az ügygyel. — *A piski vajdasági helyi érdekű vasut közigazgatási bejárása* nov. 29. és 30-án tartatott meg. — *A képviselőház decz. 2-iki ülésén* a jövő évi költségvetésről szóló javaslat általánosságban névszerinti szavazás nélkül elfogadtatott a részletes tárgyalás alapjául. — *A tiroli tartománygyűlés* egyhangulag elfogadta azon indítványt, hogy Nepomuki sz. Jánoshoz, mint az árvíz ellen védő-szenthez országos könyörgés tartassék. — *A képviselőház decz. 4-iki ülésének* legragyobb részét a párbajkérdés foglalta. Több képviselő ugyanis újabb időben párbajba keveredett, s mint ilyenek a büntetőörvények értelmében ellenök a bűnvádi kereset vala megindítandó. Előbb azonban mentelmi joguknak fölfüggesztése vált szükségessé. E körül forgott tehát a vita, mely oda fejlődött ki, hogy a képviselőház az illető képviselőknek mentelmi jogát csakugyan felfüggesztette s őket a büntető igazság kezébe szolgáltatotta. Ezután következett a költségvetés részletes tárgyalása; és pedig első sorban a *miniszterelnöki költségvetés*, mely a decz. 5-iki ülésen változatlanul elfogadtatott. — *Udvarhely megye* feliratot intézett a képviselőházhoz, melyben a jó erkölcsök megvédése érdekében azt kéri, hogy hozassák be: 1. a kötelező polgári házasság; 2. a házasság felbonthatósága a katolikusoknál; és 3. a ka-

tholikus papok nősülése. (Nos bizony! Hol is abroncsolták vala meg a hasadt harangot? — Szerk.) — *Sembratovic* uj gör. kath. püspök első pásztorlevelében a legmelegebben ajálja a kath. egyház. a császári dynastia és a pápai Szék iránti legbensőbb ragaszkodást. — *Csákóvárott* is fordultak elő kisebb mérvű zsidóhczczek. — **„A kath. Elvbarátok Szövetsége“** decz. 4-én tartá meg előértekezletét Budapesten a pestbelvárosi kegy. r. főgymnasium dísztermében. Számosan vettek részt egyháziak úgy, mint minden rangú és hivatású világiak. Az előértekezlet abban állapodott meg, hogy 1. az értekezlet válasszon egy 50 tagu bizottságot, melynek megbízatása lesz a „Kath. Elvb. Szövetsége“ budapesti megalakítására az elnökséget megválasztandó s január vagy februárban tartandó gyűlést előkészíteni; 2. hogy az eszmének minél szélesebb körben való terjesztésére s a főváros katolikusai közötti megkedveltetésére a jelen értekezletre megjelent összes tagok szívvél-lélekkel vállalkozzanak. — Franciaország. *Mind valószínűbbé* válik az a hír, hogy Franciaországot egy pénzügyi Sedan fenyegeti. Az e tényhez fűződött elmékedések politikai körökben nagy feltűnést keltenek. — *Az Angliával való viszony* mind feszültebbé válik. A lapokban már is fojnak az előcsatározások. — *A francia senatus bizottsága* előterjesztette a vallási eskü megszüntetésére vonatkozó javaslatot. A képviselőház elfogadta már e javaslatot, de a senatus bizottsága nem ajálja a vallási eskü eltörlését. — Olaszország. *Giers orosz külügyminiszter* mindjárt Rómába való megérkezése után kihallgatást kért a pápa ő Szentségénél. — *A római egyetemi ifjuság* Oberdank Vilmosnak a királyunk ő Felsőháza élete ellen irányzott bomba-mercnylőnek, ki a római egyetemnek egykor hallgatója volt, mellszobrot akar emelni, s azt az egyetem folyósóján akarja elhelyezni. (Nagyban haladunk! — Szerk.) — Németország. *Rudolf trónörökös*, kit Vilmos császár vadászatokra hívott meg, a napokban érkezett Berlinbe, hol nagy kitüntetéssel fogadtatott. — *A porosz képviselőház nov. 28-iki ülésén* szóba került a tőzsde megadóztatása. A centrupártiak kezefogva a conservativekkel hatalmas phalanxot képeztek a tőzsde és lutri erkölcstelenségeit védelmező liberalizmussal szemben. — *A luzerni kantonban* (Schweiz) a halálbüntetés visszaállításáról szóló törvényjavaslatot első olvasásban 73 szavazattal 8 ellenében elfogadta a nagy tanács. — Hasonló távírt érkezett a sz. galleni nagy tanács üléséről is. — Spanyolország. *A szocialisták elfogatása* egyre tart, pedig eddig a legnagyobb szabadságnak örvendettek a liberalis kormány alatt, akár mint a szabad köművesek. — Oroszország. *Giersnek berlini útjában* Oroszországnak, Német-Olasz és Ausztria-Magyarországhoz való közeledését látják az illető körök. — *A terrorista párt* ismét nagy arányu tevékenységet fejt ki; csak a napokban gyilkolták meg azt a rendőrtisztet, ki annak idejében Perovszka Zsofiát elfogta. — *A kievi és charkovi egyetemeken* is megkísérlették a tanulók a zavargást; de a rendőrség ébersége és er.

lépése elejét vette minden nagyobb mozgalomnak. — Törökország. *Said pasa* azon igen czélszerű reformot léptette életbe, hogy elrendelte, miszerint előbb a legkisebb hivatalnokokat fizessék ki, s csak a maradványon osztozzanak meg a főbb tisztviselők. — Egyiptom. *Arabi pasa* a haditörvényszék által halálra ítéltetett; de a khedive a halálítéletet élethossziglani száműzetésre változtatta, azon hozzáadással, hogy ha Arabi valaha Egyiptomba visszatérne azonnal foganatosíttassék rajta a halálítélet. —

— Szerkesztőségünk a következő sorok közlésére kéretett fel, melynek Bukurestben lakó hit- és fajrokonaink érdekében szívesen nyitunk tért: „*Alázatos kérelem az erdélyi főtisztelendő rom. katolikus papsághoz*“. Bukurest 25 ezerre menő katolikusainak legalább harmadrészét magyarok — és pedig jobbrészét székelyek — képezik, kik az elkorcsosodás és vallástalanság mindenféle veszélyeinek kitévők, sőt nagy részt áldozatul is esvők ez erkölcsi Babilonban. Mind az eseteknek, mind pedig a még inogóknak legszükségesebb mentőeszközét az oktatás és valódi művelődés képezi: előjáróim akaratából már két év óta egy magyar könyvekből álló, *katolikus könyvtár létesítésén* működöm. Törekvéseim annyiban sikerültek, hogy valami 100 darab könyvet megszereztem részint a Szent-István-Társulat nagylelkű adományozása, részint pedig apostoli buzgalmu Főpásztorom áldozatkészsége folytán.

Mint hogy pedig annyi módomban sincs, hogy a nevezett könyveket beköttessem, s nagylelkű Főpásztorom gondja sokkal több felől van igénybe véve, hogysem a kívánt módon jöhetne segélyemre: azon kényszerhelyzetben vagyok, hogy vagy a nevezett szent ügyet abban hagyjam, vagy pedig a drága lelkek üdvéért lángoló szíveket segélyemre alázatosan felhívjam.

A legmélyebb tisztelettel könyörgök tehát Erdély nagylelkű, főtisztelendő r. kath. papságának, méltóztassék kegyes adakozásával — akár már *elolvasott és felretett könyvekből álljanak, akár pedig pénzben* — a külföldön tévedező kedves testvéreim legnagyobb javára háramló törekvésükben gyámolítani.

Illó tisztelettel, Bukurest, Episcopia Catholica, 1882 nov. 25-én. György István áldozár, bukuresti hitnök. Paulus J. Palma Secretarius Episcopalis.

Lapunk érdemes olvasó közönségét e kérelem értelmében felkérjük, hogy könyv- vagy pénzbeli adományait szíveskedjenek a „Közművelődés“ szerkesztőségéhez küldeni. Valóban nemes cél elérését mozdítjuk elő, midőn tőlünk kitelhetőleg segítünk bukuresti katolikus és székely testvéreinken. Megmentjük őket ez uton az erkölcsi elsüllyedéstől s fentartjuk a kapcsot, mely őket hozzánk fűzi. E kérelem meleg pártolását ismételtén ajáljuk érdemes olvasó közönségünk becses figyelmébe. Szerkesztőségünk az adományokat nyugtázní és illető helyére fogja juttatni. Az adakozások nyugtázását mai számunk utolsó rovatában meg is kezdtük. —

Irodalom.

— Megjelent az „**Önügyvéd**“ harmadik kiadásának 14-ik füzeté, írta Knorr Alajos, kiadja ifj. Nagel Ottó Budapesten, Nemzeti színház épületében. E füzetben a szerző ismerteti a felhívási kereseteket, nevezetesen kérdések indokából, számodás iránt, a holtak nyilvánítási eljárást és az elveszett okiratok megsemmisítése iránti eljárást, közli a közjegyzői okirat alapjáni eljárás szabályait, annak utánna eltér a kiváltságot élvező hitelintézetek ügyeiben követendő eljárások ismertetésére, nevezetesen közli a magyar földhitelintézet, az osztrák-magyar bank és a kisbirtokosok országos földhitelintézte ügyeiben követendő eljárások szabályait; ezután értekezik a házassági váló perekről, különösen katolikus házassági ügyeiről, és a protestánsok és vegyes házassági váló perekről és az izraeliták váló ügyeiről, végre megkezdí a kisebb peres ügyi eljárás szabályainak ismertetését és tárgyalja a községi bírások körüli eljárást. Ezen igen érdekes és tartalmas füzet ára 30 kr. Az első tíz füzet mint a munka első félköteté külön füze is kapható. Ára 3 frt.

— Megjelent: „**Isten ígéje szentbeszédekben**.“ Szerkeszti Molnár János révkomáromi plébános. 1882. VII. évfolyam 12 füzet. Tartalma: 1. B. sz. szepl. fog. ünnepére. — 2. Urjövét IV. vasárnapi. — 3. Alkalmi beszéd első sz. misére. — 4. Karácsony ünnepére. — 5. Sz. István vért. ünnepére. — 6. Alkalmi beszéd egy vértanu ünnepére. — 7. Sz. Szilveszter napjára. — Kapható Esztergomban. Ára 2 frt. —

— Előfizetési felhívás „**Oktató Házi-Orvos**“ című gyógytudományi és egészségügyi hetilapra. Tisztelt közönség! Régtóta érzett hiányt akarunk pótolni. Oly lapnak akarjuk alapját megvetni, mely az önfentartás legfontosabb tényezővel, az egészség megtartásával illelőleg megszerzésével foglalkozva, a t. közönséget beavassa mindazon gyakorlati szabályokba, melyeket a gyógytudományok immár megállapítottak s melyeket mindenkinek tudnia kell, ki azzal, mi a legdrágább, azaz egészségével törődik. Ily értelemben és népszerűen szerkesztett orvosi lap, milyenk a külföldön mindenütt léteznek, nálunk eddigéle még nem volt. Nem csoda! hiszen közegészségügyünk még új ültetvény, mely még csak ezentul fog az ország lakosainak minden rétegébe behatolni. Ennek kell a nagy halandóságon segíteni. De ez csak úgy lesz eszközölhető, ha a t. közönség e célhoz maga is pártolólág hozzájárul. Trefort vallás- és közoktatási miniszter ó Excell. maga mondja azt új körrendeletében, melyet az egyházi hatóságokhoz és tanfelügyelőségekhez a napokban intézett. Felhívja őket, és pedig különösen a plébánosok és tanító urakat, hogy fejték ki üdvös működésüket ily irányban is, szerezzék meg az e téren szükséges ismereteket és oktassák meg ezekben híveiket, tanítványaikat is. Mert a közönség csak ily jótékony oktatás után tudja meg, mint kell a beteget ápolnia és gyógyítnia oly esetben, midőn hirtelen baleset adta magát elő, midőn nincs közeli orvosi segély. Az „Oktató házi orvos“ ily feladattal indul meg. Közölni fog népszerű modorban szerkesztett cikkeket a gyógytudományok minden ágából. E cikkeket a legjobb nével bíró gyakorló orvosok és egyetemi tanárok irandják. A tárca kiválon a fertőző betegségeket fogja tárgyalni, melynek a himlő, a typhus, a diphteris stb. Végül megnyitjuk a nagy közönség által orvosi irányban hozzánk intézett kérdések és feleletek rovatát. A lap 1883. január 1-jén indul meg és megjelen hetenkint vasárnap 1 nyomtatott iv terjedelemben. Előfizési ára egy évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévenként 1 frt. Az előfizetési megrendelések és összegek bérmentve: Budapest, belváros, Lipót-utca 6. sz. I. em. 7. ajtószám alá küldendők. A tisztelt gyűjtőknek 10 példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk; remélve, hogy előfizetőink ismerős családjaikban is terjesztani fogják felhívásunkat, kérjük az előfizetési összegeknek minél előbb leendő beküldését, hogy lapunk szétküldése pontosan megtörténhessék. A szerkesztőség nevében Dr. Bruck Lipót, orvos-sebész tudor, szülész, volt intézeti orvos, gyakorló orvos Budapesten.

A napi események köréből.

— *Karácsonyi és ujévi ajándék* leszállított áron. Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat segédkezett kívánván nyujtani s a maga részéről is közreműködni arra, hogy a közelgő karácsonyi és ujévi ün-

nepek alkalmára a családi körök hasznos és kedvesen mulattató olvasmányhoz jussanak, a tisztelt olvasó közönség rendelkezésére bocsátja legújabb kiadványát a »Székely Czimbalomhangokat« példányonként 90 kr. helyett 50 kr. leszállított árban. Tömegesebb megrendeléseknél, jelesen 6 példány után tiszteletpéldányul szivesen szolgálunk.

— **Komoly felhívás** a társulati tagokhoz és előfizetőkhez. Tekintve egyfelől a lap kiadásával járó tetemes költséget, másfelől pedig figyelembe véve a roppant nagyszámú hátrálékokat, felhiva érezzük magunkat a társulati tagokhoz és előfizetőkhez azon tiszteletteljes kérést intézni, hogy sziveskedjenek az 1882-ki illetve a megelőző évekről hátrálékban lévő tagdíjaikat és előfizetési illetékeiket annál is inkább a társulati pénztárnak mielőbb beküldeni, mert a kiadások fedezéséről (mindenesetre gondoskodnunk kell, s mert ellenesetben kénytelen lesz a társulat a hátrálékokat *újabb keletű postai vételjegyekkel* az illető költségére felvenni, vagy pedig ezen eljárás sikertelensége esetén — per útján is felhajtani. Különben is méltán várhatják el az irodalmi társulat intézői, hogy a szellemi téren és a katholicismus szent elveinek érvényesítése érdekében kitűzött célok elérését eszközölni s az e tekintetben elvállalt kötelezettségeket teljesíteni minden társulati tag és előfizető kedves feladatának fogja tartani s ez által az egyetemlegesen elvállalt felelősség terhe mellett a jó ügyet előmozdítani

— **Kiegészítés** a statusgyűlés jegyzőkönyvéhez. A lapunk 48-ik számában közölt jegyzőkönyv 18 ik pontja alatt foglalt I. bizottsági jelentés végére ezen szavak előtt „Mely jelentésünk után“ stb. beiktatandók a következő sorok:

7. Végre Gező János statusgyűlési tagnak azon indítványát, miszerint az igazgatótanács vidéki tagjainak, főleg azoknak, kik az igazgatótanács székhelyétől, Kolozsvártól messze laknak, kiadásaik némi részbeni fedezése végett utazási költségeik megtéríttessenek, tárgyalás alá vévén, egyelőre ezen javaslatot tesszük: hogy tekintve, miszerint egyházmegyénk ilyes pár ezer forintra és felmenő kiadás fedezésére megfelelő alappal jelenleg nem bír; — tekintve, hogy az alkotmányos jogok gyakorlása mindig több kevesebb anyagi áldozattal is jár: hivatassék fel az igazgatótanács, hogy tagjai részére vasuti jegykedvezmény megadása végett a m. kir. államvasutak Igazgatóságát keresse meg.“

— **D. a J. Kr. Hálanyilváníás.** Az Offenbányai kir. kincstárilag kegyuralt kis templom külső fala ember emléket óta nem tisztítottán, vakolatja nagyobb részét leomlott annyira, hogy minden egyéb, csak templomnak nem illett be. Alattirt a kegyurtól nem remélhetvén segedelmet, a helyi szegény hivek egyes szívéhez fordult, kik közül filléreiket,

szivesen nyújtották, tehetség szerint, következők: Payer Gyula 1 fr. Kolozsi Sándor 50 kr. Bodnár Ferenc: 50 kr. Stojka János 20 kr. Kozomos Gyula 30 kr. Kozomos János 20 kr. özv. Pap Jánosné 1 fr. Wechsler Ferencz 50 kr. Kulik Ferencz 20 kr. Wach Mátyás 2 fr. Dau Antal 1 fr. Lázár Kristóf 1 fr. Straus József 20 kr. Botár József 25 kr. Illia Ispós 20 kr. Boern Aurelu exbarát 20 kr. Boni Francziska 1 fr. Löwy Herman 2 fr. Orbán Ferencz 30 kr. Páska Antal 50 kr. Lászlóffy—Kapatán Géza 2 fr. — Kik az Ur háza diszének előmozdítására nyújtott fillérekért a nyilvánosság terén is fogadják hálás köszönetemet! Így sikerült a kimeszeltetés annyira, mennyire, Hála Istennek! Paskó Antal s. k. plébános. Lázár Kristóf algondnok.

— A csik nagyboldogasszonyi kántortanítói választás november 28 án a legszebb rendben megtörtént. Pályázott 17. Szavazott 497. Gál Antal kézdi-polyáni kántortanító 438 szavazattal az első, Bartalis Ferencz homorodlővétei kántortanító 280 szavazattal a második, Pál Albert gyergyószentmiklósi segéd kántortanító 260 szavazattal a harmadik helyen lettek megválasztva. Csik-Nagyboldogasszony 1882. november 29-én. Keresztes Márkus alesperes-plébános.

— **Hagyaték.** Elhunyt boldogemlékü főpásztorunk Fogarasy Mihály Ö Nagyméltóságának könyvtára a Batyáni intézetben helyeztetvén el egyelőre, a következő kimutatását adhatjuk: Az egész könyvtár tartalmaz 2296 művet 4273 kötet- és 561 füzetben. Leggazdagabban van képviselve a magyar nemzeti és egyháztörténelem, ugyszintén az egyházi és polgári jogtudomány. Ezen kívül a tudományok összes ágai képviselve vannak kisebb-nagyobb mértékben. Megjegyzendő, hogy a hírlapok, melyek nem megvetendő tömeget tesznek ki, e számitásba nincsenek felvéve. Hogy mily gazdag összeget képvisel e könyvtár, ennek feltüntetésére elég utalnunk arra, hogy a legkeresettebb és legjelesebb régi és ujkori termékek vannak benne összehalmozva, különösen azon időponttól fogva, midőn *százszáz frtos* alapítványt tett a felállítandó lyceum academikum alapjául és javára, nagyban igyekezett, könyvtárát gyarapítani, hogy ezáltal is tekintélyes szellemi alapot nyújtson egyházának és nemzetének. Adja a gondviselés, hogy magasztos eszméje az elhunyt hő-ohaja szerint nyerhessen testesülést! —

— **Adakozások** a bukaresti kath. társulat magyar könyvtár javára: 1. Az erdélyi rom. kath. társulat kiadványaiból: „Egy-két jó tanács a gyermekek nevelésére“ 10 példány, „Üvegemberke“ 10 példány, „Czimbalomhangok“ 20 példány. 2. Szabó István az általa kiadott füzetekből 100 drb. Munkay A Jézus Kr. kinszenvedésének története. 3. Dr. Tódor József hittanár által irt és kiadott „Vezérkönyv“ a jubileumi teljes búcsu al. kalmából 20 példány, „Friedlingeni Káplány“ oktató beszély 10 példány.

— Az irod. társulat pénztárába fizettek: Nagyméltóságú Lőnhárt Ferencz erdélyi püspök ur ajándékképen 25 frt. Ninger Ignác ptg. 1882-re 5 frt. Zomora Dániel ptg. 1881-re 4 frt 25 kr. 1882-re 75 kr. Ullmann Venczel elf. 1882-re 1 frt. 1883-ra 1 frt. Kiss Gusztáv elf. 1882-re 4 frt. Butak Aron elf. 1882-te 4 frt. Tódor István rtg. 1882-re 2 frt. Dr. Szuchy Béla rtg. 1882-re 2 frt. Gidófalvi Géza rtg. 1880-ra 2 frt. 1881-re 2 frt. Décesey Péter ptg. 1882-re 5 frt. Wartha Ferencz rtg. 1878-ra 50 kr. 1879-re 2 frt. 1880-ra 50 kr. Piringer József elf. 1881-re 1 frt. 1882-re 4 frt. Szőke Endre ptg. 5 frt.

Ki a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRO BÉLA. Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, Dr. CSERNI BÉLA, FABIÁN SÁNDOR, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján (Klűger B-nál.) Gyulafehérvárt.